

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

OTSUS

isikuandmete töötlemiseks teadusuuringus

nr 2.2.-1/24/25-2

Otsuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni valdkonnajuht Virve Lans
Otsuse tegemise aeg ja koht	16.12.2024 Tallinnas
Taotluse esitaja	Marion Rummo Sotsiaalministeerium info@sm.ee alis.tammur@sm.ee

RESOLUTSIOON

Isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 6 lõike 5 alusel otsustab Andmekaitse Inspektsioon (AKI):

- 1. kooskõlastada andmesubjektide nõusolekuta isikuandmete töötlemise uuringus „Eesti Sotsiaaluuringusse pereplaneerimist kirjeldavate andmete lisamine“ 25.11.2024 taotluses esitatud tingimustel ja mahus.**
- 2. Sotsiaalministeeriumil (SoM) esitada algandmete hävitamisakt või kinnituskiri algandmete kustutamise kohta vastavalt taotluse punktile 10.3 (2034. aasta III kvartali lõpuks).**

VAIDLUSTAMISVIIDE

Otsuse peale on võimalik esitada 30 päeva jooksul vaie haldusmenetluse seaduse § 71 lõikes 1 sätestatud korras või esitada kaebus halduskohtule halduskohtumenetluse seadustiku § 7 lõikes 1 sätestatud korras.

TAOTLUSE ESITAJA SELETUS ja KINNITUSED

Esitatud otsuse Lisades:

Lisa 1_Taotlus_Eesti Sotsiaaluuringusse pereplaneerimist kirjeldavate andmete lisamine

Lisa 2_Töödeldavate andmete koosseis koos allikatega

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED ja SELGITUSED

- 1. IKS § 6 lg 5 kohaselt loetakse teadusuuringuks ka täidesaatva riigivõimu analüüsid ja uuringud, mis tehakse poliitika kujundamise eesmärgil. Nende koostamiseks on**

täidesaatval riigivõimul õigus teha päringuid teise vastutava või volitatud töötleja andmekogusse ning töödelda saadud isikuandmeid. AKI kontrollib enne nimetatud isikuandmete töötlemise algust selles paragrahvis sätestatud tingimuste täitmist, välja arvatud juhul, kui poliitika kujundamiseks tehtava uuringu eesmärgid ja isikuandmete töötlemise ulatus tulenevad õigusaktist.

2. IKS § 6 lg 4 kohaselt kontrollib AKI IKS §-s 6 sätestatud tingimuste täitmist, kui uuring põhineb eriliiki isikuandmetel ning puudub valdkondlik eetikakomitee. SoM on pöördunud SoM-i Sotsiaalteaduslike rakendusuringute eetikakomitee poole, kes on oma 20.11.2024 vastuses asunud seisukohale, et selliseid taotlusi ei ole võimalik eetikakomitee poolt hinnata, kuna tegemist on juba käimasoleva uuringu muudatusettepanekuga, mille põhiosaga eetikakomitee ei ole kursis.
3. IKS § 6 lg 3 sätestab tingimused, mida tuleb hinnata enne, kui hakatakse uuringus andmesubjekti nõusolekuta tema isikuandmeid tuvastamist võimaldaval kujul töötlemata. Üheks tingimuseks on, et andmetöötlemise eesmärgid ei ole saavutatavad peale tuvastamist võimaldavate andmete eemaldamist. AKI nõustub, et pärast isikute tuvastamist võimaldatavate andmete eemaldamist oleks andmetöötlemise eesmärkide saavutamine ebamõistlikult raske. Lisaks on taotluse esitaja hinnanud ja välja toonud ülekaaluka avaliku huvi ning kinnitanud, et töödeldavate isikuandmete põhjal ei muudeta isikute kohustuste mahtu ega kahjustata muul viisil ülemääraselt andmesubjektide õigusi.
4. SoM-i taotluse kohaselt viiakse uuring läbi erinevates etappides erinevatel õiguslikel alustel järgmiselt:
 - a. uuringus osalemise kutse saatmine toimub ilma andmesubjekti nõusolekuta.
 - b. Pereplaneerimise mooduli küsimuste etapis toimub andmetöötlemine andmesubjekti nõusoleku alusel.
 - c. ESU raames töödeldavate andmete liitmine pereplaneerimise moodulile (ESU andmete taaskasutamine) toimub andmesubjekti nõusolekuta.
 - d. Pereplaneerimise moodulis soovitud laste arvu kohta vastanud isikutele Statistikaameti registrist kolme aasta jooksul pärast vastamist tegeliku laste arvu muutuse lisamine toimub andmesubjekti nõusolekuta.

AKI kooskõlastuse kohustus on punktides a, c ja d kirjeldatud pereplaneerimise uuringu etappide osas.

Siinjuures märgib AKI, et kuivõrd isikuandmete töötlemine toimub erinevatel etappidel erinevatel õiguslikel alustel, siis peab andmesubjektile läbipaistvalt selgitama kogu pereplaneerimise uuringu käigus toimuvat andmetöötlemist. Inimesele ei tohi jääda muljet, et kogu uuring toimub nõusoleku alusel. Kui seda ei selgitata, siis ei ole tagatud läbipaistvuse põhimõtte järgimine.

5. Isikuandmete kaitse üldmääruse¹ (IKÜM) üks olulisemaid põhimõtteid on läbipaistvuse põhimõte, mida peab isikuandmete töötleja järgima. Läbipaistvuse põhimõtte järgimiseks tuleb esitada andmesubjektidele teave andmetöötlemise kohta. Andmesubjektile tuleb esitada isikuandmete töötlemise kohta teave selges ja lihtsas keeles ehk see peab olema andmesubjektile arusaadav. Seega tuleb juba ESU uuringukutses selgitada, et ESU uuring hõlmab ka teisi uuringuid ning soovitatavalt tuua välja, millised moodulid puudutavad teisi uuringuid ning kust on võimalik täiendavat teavet saada.

Kui küsitlus saadetakse inimesele elektrooniliselt, siis peab lisaks uuringukutses kajastatud selgitustele olema pereplaneerimise mooduli ees teave, et tegemist on SoM-i uuringuga ning millisel õiguslikul alusel ja tingimustel uuring läbi viiakse. Kui kogu teavet ei ole

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2016/679.

võimalik pereplaneerimise mooduli ette panna, siis peab inimesele olema selgelt aru saada, et tegemist on ESU uuringusse lõimitud SoM-i pereplaneerimise uuringuga ning viide kus on võimalik täiendava teabega tutvuda. Kuivõrd pereplaneerimise mooduli küsimustiku etapp viiakse läbi nõusoleku alusel, siis peavad olema täidetud ka nõusoleku võtmise tingimused.

Kui küsitlus viiakse läbi telefoniküsitlusena või kohapealse intervjuuna või muul sarnasel viisil, siis tuleb küsitlejal enne SoM-i pereplaneerimise uuringu mooduli küsimuste esitamist inimesele selgitada, et see osa puudutab SoM-i pereplaneerimise uuringut, millisel õiguslikul alusel seda läbi viiakse, millises mahus isikuandmeid selle raames töödeldakse ja muu teave isikuandmete töötlemise kohta ehk küsitleja peab selgitama SoM-i pereplaneerimise uuringus toimuvat isikuandmete töötlemist (sh andmesubjekti nõusolekuta toimuvat andmetöötlust) ja oskama inimest suunata täiendava teabega tutvuma.

Lisaks juhib AKI tähelepanu asjaolule, et hoolimata uuringu meetodikast, mille kohaselt võib olla ette nähtud inimesele meeldetuletuste saatmine või korduv helistamine, tuleb alati arvestada inimese tahtega ehk kui inimene keeldub vastamisest, avaldab soovi uuringus mitte osaleda, siis tuleb seda austada. Inimesel ei tohi tekkida tunnet, et teda survestatakse uuringus osalema.

6. Isikuandmete töötlemise nõusolek peab vastama IKÜM art 4 p 11, art 7 tingimustele arvestades põhjenduspunkti 32. Nõusolek on andmesubjekti vabatahtlik, konkreetne, teadlik ja ühemõtteline tahteavaldus, millega nõustub enda kohta käivate isikuandmete töötlemisega. Nõusolek peab olema selgesõnaline ja konkreetne kinnitus kirjalikus, elektroonilises või suulises vormis. Nõusoleku sõnastamisel tuleb arvestada sihtgrupiga, kellelt nõusolekut küsitakse. Nõusoleku vormis peab olema teave, kes on isikuandmete vastutav töötaja ning millisel eesmärgil isikuandmeid töödeldakse. Lisaks tuleb andmesubjekti teavitada võimalusest nõusolek tagasi võtta ja seda enne nõusoleku andmist.
7. AKI kooskõlastus isikuandmete töötlemiseks uuringus kehtib tingimustel, mis on toodud 25.11.2024 inspeksioonile esitatud taotluses.
8. Kui uuringu taotluses esitatud tingimused muutuvad, tuleb sellest AKI-t teavitada.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Virve Lans
valdkonnajuht
peadirektori volitusel

Lisad:

Lisa 1_Taotlus_Eesti Sotsiaaluuringusse pereplaneerimist kirjeldavate andmete lisamine.

Lisa 2_Töödeldavate andmete koosseis koos allikatega